నిన్ను గురించిన నిజం!

"స్మర సమరోచిత విరచిత వేశా
గళిత కుసుమ దర విలులిత కేశా
హరి పరిరంభణ వలిత వికారా
కుచ కలశోపరి తరళిత హారా
విచలదలక లలితానన చంద్రా
తదధర పాన రభస కృత తంద్రా
చంచల కుండల లలిత కపోలా
ముఖరిత రశన జఘన గతిలోలా!"

చుట్టూ చీకట్లు విరియబోసుకుంటున్నాయి...కిటికీలో నుండి వెచ్చనిగాలి, రంయ్యిన తాకి, రొదపెట్టి. గోడలకు, కొట్టుకొని ఎగిసిపోతూఉంది. వసంతరాగంతో బాటు జయదేవాష్టపదిగీతం తెరపి వెన్నెలలా మనస్సును వెర్రులెత్తింప చేస్తూ ఉంది.

రామనాథం ఇక చదవలేకపోయాడు. పేజీలు తిరిగి పోతున్నాయి. కానీ ఒక్కటీ బుర్రకెక్కడం లేదు. అక్షరాలకు బదులు, ఏవో బొమ్మలు కళ్ళముందు మెదులుతున్నాయి...ఏవో జ్ఞాపకాలు ఉవ్వెత్తున మేలుకొని అల్లరిచేస్తున్నాయి...ఎవరో తనను, మెత్తగా అలింగనంచేసుకొన్నట్టూ, తను, చేతులను తడిమిచూసి, కాదు—చూసే వొంకతో—మెల్లగా వేళ్ళను పైకిజరిపి, రెండు చెక్కిళ్ళను గోముగా తాకి, ముందుకు వొంచి, తనబుగ్గలకు ఆనించుకొని...

"చంచల కుండల లలిత కపోలా
ముఖరిత రశన జఘనగతిలోలా."

మళ్ళీ వసంతరాగం తోడుకొని గాలివాలున పాట వినిపించింది...రామనాథం కళ్ళముందు బొమ్మ చెదరిపోయింది. ఒక్కసారి ప్రక్కకుచూశాడు. భార్య అప్పటికే, గాఢంగా నిద్రపోతూఉంది. రవికముడి ఊడి రెండుపాయలై ఉన్నది. చంటివాడు పాలు చప్పరిస్తున్నాడు. పొట్టమీది ముడతల్లోని చెమటజీర వెలుతురుకు, వెండితీగలా మిలమిల మంటోంది. చిన్నతనంలో బొడ్డుచుట్టూ పెట్టిన వాతలు, వయస్సుతోబాటు పెరిగి, వికారంగా కనిపిస్తున్నాయి. పిక్కలమీద అప్పుడే మానుతున్న కురుపు, నల్లగా, కరుడు గట్టిపోయింది...

భార్య వేపుచూసి గట్టిగా నిట్టూర్పు విడిచాడు రామనాథం. మొదట—తను రాధను చేసుకొంటాననుకోలేదు. కానీ చేసుకొన్నాడు. చేసుకొన్నతరువాతగూడా—ఆమెతో తను కాపరంచేద్దామనుకోలేదు. కొసకు ఆ పనీ చేశాడు. బిడ్డలతండ్రిగూడా అయ్యాడు. అసలిదంతా తనెందుకు చేశాడు? ఎవరికోసం చేశాడు? ఈ ప్రశ్నలు అనేకసార్లు తనను జవాబుకోసం బాధించాయి. తనకునచ్చిన సమాధానం ఒక్కటీ చెప్పుకోలేకపోయాడు. ఇదంతా తనకు సంబంధించింది కాదనీ, ఎవరికో జరుగుతున్నదనీ, తను భావించాడు. తను కేవలం సాక్షీమాత్రుడుగానే ఉండిపోతున్నాననుకొన్నాడు.

—ఒకో అదృష్టవంతుడు జీవితంలో—అనుకొన్నవన్నీ సాధించుకుంటాడు. తనలాంటి దురదృష్టవంతుడు ఏదన్నా చేద్దామనిగూడా అనుకోడు. ఖర్మగాలి అనుకొన్నాడో—

అది ఆ జన్మలో చెయ్యలేదు. చేదామనుకొన్నవి చెయ్యలేకపోవడానికీ, చెయ్యగూడదనుకొన్నవి విధిగా చేసితీరడానికీ —భౌతికేతర కారణాలేమన్నా ఉన్నాయేమో?

అయితే గియితే, అన్నీ సక్రమంగా జరిగితే—తను సుమిత్రను చేసుకొని ఉండవలసింది! చేసుకొనే ఉన్నట్లయితే, తన బ్రతుకు ఇంకోలాఉండేది! ఆమెజీవితంగూడా మరోలాఉండేది. అవునుగానీ సుమిత్రను తనెందుకు పెళ్ళాడలేకపోయాడు. ఈ ప్రశ్నకు ఇప్పటికీ జవాబుదొరకలేదు. బహుశా సుమిత్ర జీవించిఉంటె—ఉండాలనే తనాశిస్తున్నాడు. ఆమెకూ ఇదేప్రశ్న స్ఫురిస్తే—ఆమెగ్గూడా జవాబు దొరకదేమో? అలా అనుకొంటేనే తన కానందం! సంతృప్తికరమైన సమాధానం సుమిత్రకు లభించేఉంటుందని తనెప్పుడూ ఆలోచించలేదు. అలా ఆలోచించడం తన కిష్టం లేదు గూడానూ!

1956లో గావును—అవును 56 లోనే — మొట్టమొదట తను సుమిత్రను చూశాడు. ఆ ప్రయాణంలో సుమిత్రను కలుసుకోవచ్చునని తాను అనుకోలేదు. అప్పటికి నాలుగేళ్ళనుండీ తాను హైదరాబాద్‌లోనే ఉంటున్నాడు. ఉన్నా తను గోల్కొండ చూడనేలేదు. ప్రతిసారీ ప్రయాణం కావడమూ, ఏదో వో కుంటిసాకు తనకుతాను కల్పించుకొని, మానుకోవడమూ జరిగింది...ఏదో వో పత్రికలో గోల్కొండనుగురించి చదివాడు. చూడాలని ప్రయాణమయ్యాడు. దూరానికి ఉత్తికొండలా కనిపించే ఆ ప్రదేశం, దగ్గరగాఉండి చూశాక దిమ్మెరపోయాడు. యావ్వనమంతా

గడచి, వృద్ధాప్యంలో అడుగుపెట్టిన సౌందర్యరాశిలా, శిథిలాతి శిథిలమైన గోల్కొండకోట తనకు కనిపించింది! ఫతే దర్వాజానుండి లోపలికెళ్ళాడు. బాలాహిసార్ ద్వారం దాటి అందరిలాగా, మండపంమధ్య నిలబడి, చప్పట్లుచరిచి, వాటి ప్రతిధ్వని తరంగాలను విన్నాడు. తనలాగానే, ప్రకంపిత ధ్వని తరంగాలను వినడానికి వచ్చినవారు చాలామంది ఉన్నారు. వారిలోనే మొట్టమొదట తను సుమిత్రను చూసినట్లు జ్ఞాపకం...

"మీరు తెలుగువాళ్ళా?"

చక్కని తెలుగు నుడికారం క్షణకాలం తనను ఆకట్టిపట్లయింది. ఆ మాటవచ్చినవేపుకు చూశాడు. పదిమంది అమ్మాయిలు గుంపుగా అక్కడ నిలబడిఉన్నారు. అందులో తనను పలకరించింది ఎవరో తెలుసుకోలేకపోయాడు. తనను కాదేమో? అయినా—తన్నే పిలిచారని తనెందు కనుకొన్నాడు? వాళ్ళు అమ్మాయిలు గనకనా? అందంగాఉన్నారు గనకనా ?

అందరికళ్ళూ వెదికి, గిరుక్కున వెనక్కుతిరిగి, సిగరెట్ ముట్టించుకొని, 'శిలాహ్ఖానా' కేసి వెళ్ళాడు. నేలంతా బురదతో నిండిపోయింది. నేలాదిపదచిహ్నాలు చిక్కిరిబిక్కిరిగా, చెల్లాచెదరుగా ఉన్నాయి. ఆయుధాగారాన్ని ఈ కొసనుండి ఆ కొసదాకా తిరిగి చూశాడు. తుప్పుపట్టి, విరగడానికి సిద్ధంగాఉన్న, ఆనాటి తుపాకిలను తాకి చూశాడు. తనకు గుండెలనిండుగా రక్తం పొంగిపోతున్నట్లనిపించింది! ఈ తుపాకిని ఎంతమంది సైనికులు

వాడారో, ఎందరు అమాయికులను ఇది భయపెట్టిందో, అంతిమఘడియల్లో కోటను రక్షించడానికి ఎన్ని అగ్నిగోళాలను విరజిమ్మిందో-బహుశా ఎక్కడా లిఖించబడిఉండదు. కానీ ఈ నాటికిది, దిక్కుమాలినదశలో కాపలావాడు, గోచిగుడ్డ ఆరేసుకొనేందుకుమాత్రం పనికొస్తోంది!

అటుకేసి కొండ నెక్కడం కష్టమన్నారు ఎవరో! వెనక్కుతిరిగి, 'నగీనాబాగ్' దిక్కుకొచ్చాడు. ఉప్పుసెనగలు చప్పరిస్తూ సుమిత్ర తనకక్కడ మళ్ళా కనిపించింది. ఇప్పుడామెచుట్టూ, మహిళామండలి లేదు. కూలిపోబోతున్న గోడఅంచున, రాతిమీద వారగా కూచుని, తోచక గావును, కాళ్ళాడిస్తోంది సుమిత్ర.

"మీరు తెలుగువాళ్లేకదండీ?"

చుట్టూచూసి, తననేనని రూఢి చేసుకొన్నాక, ఆమె కల్లంతదూరంలో నిలబడి, "అవును. మరి మీరో?" అన్నాడు తను.

సుమిత్ర విచ్చిన మందారంలా ఫక్కున నవ్వింది.

"ఆంధ్రులం!"

తనూ నవ్వాడు సిగ్గుపడి. అంత చక్కని తెలుగు మాట్లాడటం వినిగూడా; తనలా ఎందుకడిగాడో తెలీదు మరి ?

"మీ స్నేహితులంతా ఏరీ ?" అన్నాడు.

"స్నేహితు లెవరు ?"

"ఇందాక మీ చుట్టూ ఉన్న వాళ్ళు."

"ముందు వెళ్ళారు. నే నొక్కదాన్నే మిగిలిపోయాను."

"నడవలేకపోయారా ?"

"మీరనేదాకా నడవటం శ్రమఅన్న సంగతి నాకు తట్టనేలేదు... నే నాగింది, ఈ తోటను చూడటానికి?" అన్నది సుమిత్ర.

"ఇవ్వాళ డిక్కేమీ లేదే?"

"కానీ ఒకప్పుడుండేది! గోల్కొండ నవాబుల కాలంలో—ఆ వాతావరణం ఊహించుకొంటే – ఆ తోట ఎంత అందంగా ఉంటుందో తెలుసుకోగలం ... లోకం, ప్రజలు, దేవుడు, కరువు, యుద్ధం, భయం, వ్యాధులు—ఇలాంటివన్నీ వారికి స్వల్పకారణాలుగా కనిపించేవేమో! కాబట్టే, అందాన్నీ, ఆనందాన్నీ అనుభవించగలిగారు. లోకంపట్ల ఆ నిర్లక్ష్యమే లేకపోతే, ఆనందించడం సాధ్యం కాదేమో !" అన్నది సుమిత్ర.

ఇద్దరూకలిసి, మెట్లుమీదుగా పైకి ఎక్కుతున్నారు. ఎడంవేపున రాతిగోడలు, కుడివేపున కొండరాళ్ళు, వాటి మధ్య, నీటికోసం కేకలేసి, చచ్చిపోయిన గడ్డిపూచలు, కదిలిన రాతిమెట్లు, మధ్యమధ్య అగ్గిపుల్లలు, సిగరెట్ముక్కలు, ఎర్రని ఉమ్మిచారలు...

"ఈ మెట్లుమీదుగా ఎందరు నవాబులు నడిచారో చెప్పలేము. ఈ మార్గం ఒకప్పుడు సువాసనలతో నిండిపోయేదేమో ! ఈ మెట్లమీదుగానే నవాబుల జనానా కోసం, స్త్రీలు తీసుకెళ్ళబడుతుండేవారేమో ? ఎన్నివేల

మంది అందం ఈ కొండమీద వికసించి, విప్పారి, పరిమళా లను గుబాళించి, ఇక్కడే నాశనమయిందో చెప్పలేం! అదంతా తలుచుకొంటుంటే మనస్సు ఝల్లుమనడంలేదూ?” ఓ మెట్టుమీదఆగి, రొప్పు తీర్చుకొంటూ అన్నది సుమిత్ర.

తను ఆమెకేసి చిత్రంగాచూశాడు. కొండగాలి రాతి కేసి తలబాదుకొని, గొల్లుమని గోలకెత్తుతోంది...తొండ తలెత్తి తమకేసి చూసి, నడుం అందంగాకదిపి, ఛ్రున నెరియలోకి మాయమయింది...

చిన్న రాతిమీదుగా దూకి, రామదాసు చెరసాలను చూశారు.

“దేనికయినా పట్టుదల, దీక్ష ఉండాలండీ! ఈ ‘నజర్ ఖానా’లో రామదాసు పన్నెండేళ్ళున్నాట్ట! ఏదో నాటికి తనకీ చెరసాలనుండీ విముక్తి లభిస్తుందన్న నమ్మకం రామ దాసుకు లేకపోతే, ఎప్పుడో గుండెఆగి చనిపోయిఉండే వాడు. ఏమంటారు?” అన్నది సుమిత్ర.

“రామలక్ష్మణులొచ్చారనీ, తానీషాకు డబ్బిచ్చి విడిపించారనీ చెప్పకొంటారుగదూ?” అన్నాడు తను.

“వచ్చారా, చచ్చారా అన్నది వేరుసంగతి. కానీ వస్తారన్న నమ్మకం, ఆ గాఢవిశ్వాసం సంగతి నే నంటూంట! అదే ఈనాడు మనలో లోపించింది. మనకు ప్రతిదీ సందేహమే! ప్రతిదీ అనుమానమే!! ఏంచేసినా సగంమనస్సుతో చేస్తాం. సగం ఆలోచిస్తాం. సగం అనుభ విస్తాం. సగం బ్రతుకుతాం. సగం తింటాం. కొసకు చావు కూడా సగమే చస్తాం. నిండుగా బ్రతకడమూ చేతకాదు; నిం

డుగా చావడమూ మనవల్ల కాదు. అర్ధజీవులం, అర్ధమానవులం...ఇన్నిటికీ మీ పేరేమిటో చెప్పారు కాదు" అన్నది సుమిత్ర.

"సుమిత్రా రావే!"

కొండమీదినుండి గోలగా కేకలు వినిపించాయి... అప్పుడు తెలిసింది తనకు ఆమె పేరు సుమిత్ర-అని!

"మావాళ్ళంతా పిలుస్తున్నారు. వెళ్ళొస్తాను. మీరు వస్తారా ఏమిటి? ఇన్నిటికి మీ పేరు చెప్పారు కాదు..." అన్నది తనతో. తన స్నేహితులకేసి తిరిగి, చెయ్యి గాలిలో ఆడించి, చీరకుచ్చెళ్ళు, అలవోకగా పైకెత్తి పట్టుకొని, తెరచాపలా లేచిపోతున్న పమిటచెంగును, గిర్రునతిరిగి వంటికి చుట్టుకొని, కొండరాళ్ళల్లోకి వెళ్ళిపోయిందిసుమిత్ర.

ఆమెను తిరిగి చూస్తాననుకోలేదు తను. ఆమె ఎడ్రస్ కనుక్కోనందుకు చాలా విచారించాడు. మనస్సంతా వికలంగా ఉంది. జ్ఞాపకాలు ఉసుళ్ళలా లేచి, చిరాకు కలిగిస్తున్నాయి. వంటినిండా ఏదో బాధ... చెప్పరాని అసంతృప్తి, ఇసుక, చీకటి, లోపల గిజాటు...బొమ్మలు, యుద్ధం— తుపాకుల మోత, ఫిరంగిగర్జన...చల్లని గాలి తెరలు...వందలాది స్త్రీల ఏడుపులు...అంతా గజిబిజిగా అయోమయంగా ఉంది!

ఉన్నట్టుండి నాలుగువేపులా చీకట్లు కమ్ముకొచ్చాయి. దూరంగా రోడ్డుమీద దుమ్ము ఉవ్వెత్తున పైకి లేచింది. హైదరాబాద్‌నుండి నాలుగు టాంకులు తాబేళ్ళలా పాకుతున్నాయి రోడ్డుమీద. నార్సింగ్‌నుండి ఓ లారీ

వనూవస్తూ దుమ్ములో కలిసిపోయింది. గాలి గొప్ప చప్పుడుతో కొండను నిద్ర లేపుతోంది. కొండ మూలుగుతోంది గానీ కదలడంలేదు...గడ్డిపోచలు చంటిబిడ్డల్లా విలవిలలాడి పోతున్నాయి... మేఘాలు కోపంతో అరచిఅరచి, దెబ్బలాడుకొంటున్నట్టు ఉరుములు...ఛణేలుమని మెరిసి కొండను కాంతితో నింపి, ఆకాశం కుండపోతగా వర్షించింది...

మెరిసినప్పుడు తప్ప, మరేమీ కనిపించడంలేదు. గాలి దెబ్బలకు మబ్బులు గాండ్రిస్తున్నాయి. రాళ్ళమీదపడి ముక్కలయిన చినుకులు, జాలిగా జారి, రొదలుపెడుతూ కిందికి పారిపోతున్నాయి...

ఈ దిక్కుమాలిన ఆలోచనల్లోపడి తను కొండదిగడం మర్చిపోయాడు. ఇప్పుడెలా పోవడం? ఎప్పటికి వాన వెలిసేట్టు? ఎంతకాలం తనిక్కడుండేట్టు? కళ్ళు చిరతలు పడేలా మెరిసి, ఆవెంటనే గుండె బదిలేలా ఉరిమింది ఆకాశం !

“రామనాథంగారూ ?”

వణికిపోయాడు తను. ఈ భీభత్ససమయంలో తన్నెవరు పిలుస్తున్నారు? తన భ్రమనా? దయ్యాలా? చచ్చినవారి ఆత్మలు దయ్యాలయి తిరుగుతుంటాయట. అవేం కావుగదా? అయినా ఆ తురక దయ్యాలకు తన పేరెలా తెలుసు?

మెల్లగా, తనకు దాపులోనే, అడుగులచప్పుడు వినిపించింది! గుండెలు వణికినట్లయింది. అంత చలిలోనూ చెమటలుపోశాయి తనకు.

"రామనాథంగారేనా?"

సుమిత్రగొంతు గుర్తించాక, తనప్రాణం తెరిపికొచ్చింది. క్రమంగా వణుకుకూడ తగ్గిపోయింది. ఈ సారయినా అడ్రసు అడగాలనుకొన్నాడు.

"మీరుకూడా వెళ్ళలేదా?" అన్నది సుమిత్ర తనకేసి కదులుతూ.

"లేదు."

సుమిత్ర నిట్టూర్పువిడవటం తనకు వినిపించింది.

"చీకట్లో ఎక్కడున్నారో కనిపించడంలేదు. ఇలా రండి! ఇక్కడ వెచ్చగాఉంది ... పోనీ నేనే అక్కడకు రానాండి?" అన్నదామె.

"రా" అన్నాడు తను. వచ్చాక "మీరెందుకెళ్ళలేకపోయారమ్మా?" అన్నాడు మరేమనడానికీ తోచక.

"జవాబు చెప్పలేను. ఈ కొండను విడిచివెళ్ళడానికి మనసొప్పలేదు రామనాథంగారూ? ఇక్కడే, ఇలానే, జీవితాంతం ఉండిపోవాలనిపిస్తోంది. ఈ కోటలో, గతకాలంలో ఉన్నవారి ఆత్మలన్నీ నన్నిక్కడే ఉండిపొమ్మని కోరుతున్నాయనిపిస్తోంది. ఈ శిథిలాలమధ్యకూచుని కళ్ళుమూసుకొని, గతవైభవాన్ని తలుచుకొంటూ, ఆ తీయని భావనలోనే ప్రాణాలు వొదిలెయ్యాలనిపిస్తోంది ... ఇన్నిటికీ మన మిప్పుడెక్కడున్నామంటారు రామనాథంగారూ?"

"'బారాదరీ' లో ననుకొంటాను"

క్షణంసేపు ఎవ్వరూ మాట్లాడలేదు. గాలి భోరుమని

పిస్తోనేఉంది. వానమాత్రం కొంత తగ్గిపోయింది. మబ్బులు మెల్లగా విడిలిపోతున్నాయి.

"ఔరంగజేబుతో వైరంరాకుండా ఉన్నట్లయితే గోల్కొండచరిత్ర మరోలా ఉండేదేమో! అసలా విరోధం ఎందుకొచ్చిందంటారు రామనాథంగారూ ? మీకేమయినా తెలుసా ?" అన్నది సుమిత్ర, హఠాత్తుగా.

"విన్నాను ... కానీ నిజమనుకోను ... మీర్ జుమ్లా అనే ఆరిస్థాన్ దేశీయుడు వ్యాపారిగా గోల్కొండ వచ్చాడట. త్వరలోనే ముఖ్యమంత్రిపదవిని సంపాదించాడుట. అతనిదగ్గర 20 మణుగుల మణిమాణిక్యాలుండేవట ! ప్రపంచప్రసిద్ధి చెందిన కోహినూర్ వజ్రాన్ని షాజహానుకు బహూకరించినవాడు మీర్ జుమ్లా ! ఇతనికీ, అప్పటి సుల్తానయిన అబ్దుల్లా కుతుబ్ షాకూ మధ్య వైరంకలిగింది ... రాజమాత హయ్యత్ బక్షీ బేగంతో ఇతనికి రహస్య సంబంధాలుండేవట. అవి బైటపడటంతో, రాజు, మంత్రులమధ్య విరోధంవచ్చింది. మీర్ జుమ్లా ఔరంగజేబును ఆశ్రయించాడు ..."

"జుమ్లా అలాచేసి ఉండకూడదు, మరి మీరు చెప్పిందే నిజమయితే ?"

"తప్పుకాదేమో ! హయ్యత్ బక్షీ బేగం తప్పు కూడా ఇందులో ఉన్నదనుకొంటాను ఈనాడు, ఇలా 'బారాదరీ' శిథిలాలలో కూచున్న మనం – అప్పటి మంచి చెడ్డలను నిర్ణయించడం సరికాదనుకొంటాను. బక్షీ బేగం లోకోత్తర సౌందర్య రాశి. మీర్ జుమ్లా, అపర చాణక్యుడు.

ఆమె అందం, అలా నాలుగుగోడలమధ్యా ఇంకిపోవడమే మంచిదని నే ననుకోలేను. స్వామిద్రోహం, గోల్కొండ భవిష్యత్తు, అలా ఉంచండి - ఇదెంత ప్రమాదకరమో, వారికి తెలియదా ? తెలిసికూడా ఆ సంబంధాన్ని విడవలేక పోవడం మనం అర్థంచేసుకోగలగాలి ... ప్రేమించినవారి కోసం, రక్తపాతానికయినా వెనుదీయని యువనరక్తం హయ్యత్ బక్షీ బేగంలో ఉన్నది ... అదంతే !" అన్నాడు తను ...

వాన పూర్తిగా వెలిసిపోయింది. మబ్బులు విడిపో పోయాయి. గాలిమాత్రం కొండను గట్టిగా కావలించుకొని, గుసగుసలు చెబుతోంది. ఊళ్ళోనిదీపాలు చుక్కల్లా మెరుస్తున్నాయి ... చంద్రుడు నెత్తిమీద నవ్వుతున్నాడు.

"చలిగా ఉంది గదూ ?"

"చాల ..." అని నొక్కి పలికింది సుమిత్ర.

గాలికి ఆమె కుచ్చెళ్ళు గుమ్మటంలా పైకి లేచిపడుతున్నాయి. రెండు చెవలను కమ్ముకొంటున్న వెంట్రుకలు మొఖాన్ని ముద్దాడుతున్నాయి.

"బారాదరీ అంటే?"

"పన్నెండుద్వారాల భవనం అని అర్థం. ఇది రాజ భవనంకూడా. ఇక్కడే సుల్తానులు కూర్చొనేవారు....ఆ రెండూ తారామతి ప్రేమావతి కట్టడాలు. వారిద్దరూ అక్క చెల్లెళ్ళు. అబ్దుల్లాకుతుబ్ షా, వారి అందంకోసం, నాట్యం కోసం, రాణులను చేసుకొన్నాడు. 'ఖల్వాత్' లో వారితో గంటలకుగంటలు గడిపేవాడట. ఖల్వాత్ బాపులోనే, ఒక

ప్పుడు చలువరాతితో నిర్మించిన చిన్నసరస్సు ఉండేదట ! దాన్నిండా గులాబీల అత్తరులు నింపి, తన ప్రియురాళ్ళతో, ఆ సరస్సులో అబ్దుల్ కుతుబ్ షా జలక్రీడలాడేవాడట..."

"అబ్బ" అని క్షణకాలమాగి, "చలి" అన్నది సుమిత్ర మెల్లిగా.

"మీకెలాఉంది?"

"ఏమిటి?"

కొన్నిక్షణాలు నిశ్శబ్దం గిలగిలలాడిపోయింది.

"ఈ బారాదరీలో ఉంటే?"

"ఈ ప్రపంచమంతా చాలా అల్పంగా, మనం అల్పాతి అల్పంగా ఉన్నామనిపిస్తోంది."

"భయంవెయ్యడంలేదూ?

"నీకో?"

"ఇక్కడే ఉండిపోవాలనిపిస్తోంది."

తనేమీ మాట్లాడలేదు. సుమిత్రకళ్ళు ఛలఛలా కురిసినట్లనిపించింది.

నిట్టూర్పువిడిచాడు తను.

"పైకి వెడదాం. 'షా నషీన్' దగ్గిరికి, సుల్తానులు సాయంవేళల్లో గాయనీబృందంతో, మదిరతో, మదవతులతో అక్కడ సుఖించేవారట."

"తప్పక"

తడుముకొంటూ ముందుగా తను మెట్లెక్కుతున్నాడు. సుమిత్ర తనను వెచ్చగా ఆనుకొని, చేతులు భుజంమీద

వేసి ఎక్కుతోంది. సుఖంకోసం సర్వస్వం ధారపోసే యువన ప్రభువులు ఇంత ఇరుగ్గా మెట్లెందుకక్కట్టారో?

ఓ గబ్బిలం కీచుమంటూ అరిచి, తలమీద తన్ని, గోడలకు తగిలి రివ్వుమని దాటిపోయింది.

'అమ్మో!' అంది సుమిత్ర, తనను గట్టిగా పొదువు కొని.

మెట్లెక్కి పైకివచ్చాక గట్టిగానిట్టూర్చింది సుమిత్ర.

'చాలా బావుందిగదూ?'

'ఏది?'

సుమిత్ర క్షణకాలం ఆగాక ఫక్కునవవ్వింది.

'షా నషీన్'

తన కెందుకో ఆమాట నిజమనిపించలేదు. బరువుగా, చల్లగా, కొండను ఆలింగనంచేసుకొని గుసగుసలాడుతున్న గాలి, తెల్లగా లోకాన్ని వెన్నెలతో రంగులుపూస్తున్న చంద్రుడు, గడ్డిపూల మెత్తని వాసన, ఒంటరితనం, చిన్న హోరు కలిసి, తనను కకావికలుచేసి, పిచ్చివానికిందమార్చే స్తున్నాయి. ఏది ఏమిటో తెలియనిదశలో, మైకంలో, ఉద్రేకంలో, ఆవేశంలో, కలలో, నెత్తుటి తిరుగుబాటులో, జిగీషలో తనకు కళ్ళు మూతలు పడిపోయాయి. వంటినిండా మెరుపులు కురిసి, విరిసి, పెల్లుబికి, విచ్చులుకున్నట్లనిపించింది. సర్వలోకాలు ఈక్షణాన ఆనందంతో మూర్ఛనలు పోతున్నట్లనిపించింది. మెలకువో, కలో, అవునో కాదో తెలీని తురీయావస్థ అది!

కల కరిగిపోయింది. మెల్లగా కళ్ళు విడివడ్డాయి. తన చెంతను వెచ్చగా వెదికే సుమిత్ర చెక్కిలి, తనచేతుల్లో చిక్కుపడిన ఆమె మెత్తని జుత్తు, కళ్ళల్లో చల్లారిన ఆకలి, చిన్న ఆయాసం, వొణికే పెదవి, చిరుచెమట—మళ్ళీ కళ్ళు మూసుకొన్నాడు తను!

అలా పరిచయమయింది సుమిత్ర. తనకు ఉదయం ఎండ ఛర్రుమని కొట్టడితే లేచి కూచున్నాడు. ఎవ్వరూ లేరు. నలిగిన నాలుగుచామంతిపూలు, నీలంరంగు గాజుతుంపులు, గుంటల్లోనిలిచిన వాననీరు, గోడమీదినుండి చూస్తున్న ఉడతపిల్ల, తనకేసి నవ్వుతూ చూసినట్లనిపించింది.

సంతోషంతో, దిగులుతో కొండ దిగొచ్చాడు. దోవపొడవునా ఒకటే ఆలోచనలు...ఏంచక్కని కల అనుకొంటూనే ఉన్నాడు. జేబుతడిమి, వాడినపూలు, గాజుతుంపులూ చూసుకొని గట్టిగా నిట్టూర్చాడు.

వారంతరవాతగానీ మళ్ళీ సుమిత్ర తనకు కనిపించలేదు. ఈ వారంరోజులూ తను, రాత్రులు సుమిత్రచుట్టూ కలలు కంటూనేఉన్నాడు. ఈసారి ఆమెవస్తే - కనీసం చిరునామా అన్నా పుచ్చుకోవాలనుకొన్నాడు.

సుమిత్ర వచ్చాక—

"మళ్ళీ గోల్‌కొండ పోదామా?" అన్నాడు తను, జ్ఞాపకాలను తట్టి లేపుతూ.

"ఎందుకూ?" మూతిని చిన్నదిగా కుదించి, కళ్ళను విచ్చిలచేసి చూసింది సుమిత్ర.

"మంచిమంచి కలలుకనడానికి."

ఫక్కున నవ్వింది సుమిత్ర.

ఆమె చెక్కిళ్ళు రవంత గంపరించినట్లనిపించింది తనకు.

"కలలుకనే శక్తి ఉండాలేగానీ—" ఠక్కున ఆగిపోయింది సుమిత్ర.

"కానీ - ఊఁ-" అన్నాడు తను ప్రోత్సహిస్తూ. అప్పటికీ ఇప్పటికీ ఆ వాక్యం పూర్తికానేలేదు.

"అన్నీ అంత మంచిచోట్లు ఉంటాయనుకోను. ఒకో్కప్రదేశంలో దేవతలు భూమిమీదికి దిగొస్తారు. ఒకో్కచోట మానవులే దానవులౌతారు. కాబట్టి అమ్మాయీ, క్షేత్రమహాత్యం లేదనుకోకు."

దానికి సుమిత్ర ఏంచెప్పిందో తనకు జ్ఞాపకంలేదు. కానీ ఏదో చెప్పేఉంటుంది. చెప్పటం-సరదాగా మాటలు చెప్పటం - సుమిత్రకు చాతనయినట్లు మరొకరినల్ల కాదని ఇప్పటికీ తనకుంటూ అనుకుంటూఉంటాడు. మామూలు చెత్తమాటలు ఆమెనుండి అందంగా తయారయి వచ్చేయి. ఆమెనుండి విన్నదాకా, ఆ మాటల్లో అంతఅందమున్నదనిగూడా తనకు తెలీదు.

ఆమె అభిప్రాయాలుగూడా చాలా చిత్రంగా ఉండేవి. విపరీతమైన స్వాతంత్ర్యేచ్ఛ ఆమెను నిలువునా దహించివేస్తున్నట్లు కనిపించేది. ఎప్పుడూ, ఎక్కడా, దేనికీ లొంగని ఆత్మవిశ్వాసం ఆమెలో పొంగులువారుతూ ఉండేది. 'ఆనందం' అన్నదానికి ఆమె ఇచ్చిన నిర్వచనం తనకిప్పటికీ జ్ఞాపకముంది. ఆనందం, అమృతభాండంలాంటిదనీ, దానిచుట్టూ

రాక్షసులు, దేవతలూ మునిరారనీ, శతకోటి అవాంతరాలనుగడిచి, దానిని సాధించినవారే, అమృతాన్ని పొందగలరని, భీరులు ఆ సాహసం చెయ్యలేక, సుఖ-ప్రియాలు వల్లిస్తుంటారనీ సుమిత్రవాదం. జీవితంనుండి, సుఖాన్ని ఏరుకోవాలంటూ ఉండేది సుమిత్ర.

అలాంటి సుమిత్ర "రేపు నీకోసం చూస్తాంటానయ్యా రామనాథం" అంటూ వెళ్ళిపోయి మళ్ళీ కనిపించలేదు...తను వెళ్ళేసరికి గది తలుపులకు తాళాలు వేసున్నాయి.

అప్పటికీ ఇప్పటికీ మధ్యకాలంలో ఒక పంచవర్ష ప్రణాళిక జరిగిపోయింది. విపరీతమైన కసితో పరిస్థితులు వ్యక్తిని హింసించసాగాయి. జీవితం దిక్కుతోచక శృంగాటకంలో నిలబడి, వెర్రిగా కేకలేస్తోంది. నీడలు పదును తేలి, రొప్పుతో బ్రతుకును కమ్ముకొన్నాయి. పగళ్ళు, రాత్రులు, నిశ్శబ్దంగా వచ్చి, నీరసంగా వెళ్ళిపోతున్నాయి.

ఏదో జరుగుతుందనుకున్నాడు తను. కానీ ఏమీ జరగలేదు. పడిపోయిన శకటాన్ని బాటమీద కెక్కించారు. విరిగినచోట్ల అతుకులుపడ్డాయి. బండి నడుస్తున్నది. అయితే ఆ నడకలో సుఖం లేదు. హాయిలేదు. కుదుపులు జాస్తి. కిరకిరలు హెచ్చు. అప్పుడప్పుడు అదురులు ఊడిపోతాయేమోననిపించేది. అలాంటప్పుడు కొత్తపట్టీలు, మళ్ళీ నడక ప్రారంభమయ్యేది. మళ్ళీ కుదుపులు, మళ్ళీ అదురులు...బతుకంతా ఇదే తంతు.

జ్ఞాపకాలమడతలమీద కాలం పొరలను కప్పేసినా,

ఆ పొరలను తొలగించిచూస్తే, మడతలు మిలమిలలాడు తూనే ఉండేవి. ఇప్పటికీ వాటిపోడిమి మాసిపోలేదు మరి! తనతో తను రాజీపడదామనుకొన్నాడు. భార్యతో, బిడ్డలతో, డబ్బుతో, అధికారంతో, ఉద్యోగంతో, తను జరిపిన రాజీ సంప్రతింపులు ఫలించలేదు. బెడిసికొట్టనూలేదు. అవి అలానేఉన్నాయి. తను ఇలానే ఉన్నాడు. ఏదో అసంతృప్తి, తెలియని కోపం, నిరాశ, చికాకు, గిజాటు, అశాంతి, ఆవేదన, కోత- ఇవి మాత్రం మిగిలాయి. ఒకమనిషి, మరో మనిషిబ్రతుకులో ప్రవేశించి, చేయగలవి ఇంతకన్నా ఉంటాయనుకోలేకపోతున్నాడు తను. కొండలు, వానలు ఉడతలు, ఒంటరితనం, లేత ఆకుపచ్చనిరంగు- అంటే తనకు అసహ్యం. ఇవన్నీ సుమిత్రను జ్ఞాపకంచేసి, శాంతినిహరించి, తనను కకావికలు చేసివేస్తాయి.

"విచల దలక లలితానన చంద్రా
త దధర పాన రభస కృత చంద్రా
చంచల కుండల లలిత కపోలా
ముఖరిత రశన జఘన గతి లోలా!!"

కొరడాతో ఛళేలుమని చరిచినట్లు జివ్వుమని లేచి కూచున్నాడు రామనాథం.

"హమ్మయ్య ఇప్పటికన్నా లేచారు. మీకోసం సుమిత్ర గూడా కాఫీతాక్కుండా కూచుంది. తొరగా పళ్ళుతోము కొస్తే -" అని కేకేసింది రాధ.

"ఇదో!" అన్నాడు రామనాథం —

తుండుగుడ్డ భుజానవేసుకొని బావిదగ్గరి కెడుతూ.

రాధ, ఎసరుపోసి, సరిపోయిందో లేదో వేళ్ళతో కొలిచి చూస్తోంది. సుమిత్ర ఫ్లాస్కుదగ్గర బాసీపట్టు వేసుకూర్చుంది. అప్రయత్నంగా కూతురిమీద ఆప్యాయత పుట్టుకొచ్చింది రామనాథానికి. కూతుర్ని ఆపాళంగానే ఎత్తుకొని, గిరగిరా తిప్పి, బుగ్గమీద గరుకుగడ్డంతో రాస్తాడు.

"చక్కిలిగిలి" అంటూ సుమి గిలగిలలాడిపోయింది.

"ఎంగిలిపుళ్ళు లేస్తాయి బాబూ! మీరు ముఖంకడుక్కుని రాకూడదూ!" అన్నది రాధ, ముసిముసిగా నవ్వి, మసిగుడ్డతో చేతులు తుడుచుకొంటూ.

కాఫీ తాగుతున్నప్పుడు భార్యనడిగాడు రామనాథం.

"చుట్టాలొచ్చారేమో తెలీదు."

"కొంచెం కనుక్కో" అన్నాడు రామనాథం.

రాధ భర్తముఖంలోకి అయోమయంగా చూసింది.

"మరేంలేదు" అన్నాడు రామనాథం, కూతురు పెదిమకంటిన కాఫీచుక్కను వేలితో తుడిచివేస్తూ. "నెల మధ్యగదా! పాపం ఆ శేషగిరి ఎంత ఇబ్బందిపడుతున్నాడోనని –"

ఆఫీసు కెళ్ళికూడా, మనస్సు బావోక సెలవుతీసుకొని, అలా నాలుగువీధులూ తిరిగి, ఇంటికొచ్చాడు రామనాథం. తలుపులు దగ్గరగా వేసిఉన్నాయి. సుమి శేషగిరి కూతురుతో పిల్లెమ్మ ఆడుకొంటోంది. ఓ క్షణం కూతురు కేసి చూసి, విసుగ్గా తలగోక్కొని లోపలికొచ్చాడు. మనస్సంతా మబ్బుకమ్మినట్టు మసగ్గా అయిపోయింది. ఆడవారు

గొడవగా ఏవో మాట్లాడుకొంటున్నారు. ఆ గోలలోంచి ఓ కంఠం తన నరాలను మెలిపెట్టినట్లయింది.

"స్మర సమరోచిత విరచిత వేశా
గళిత కుసుమ దరవిలులిత కేశా ..."

నెత్తురు ఎగసిపోతున్నట్లనిపించి గిజగిజలాడిపోయాడు రామనాథం! ఆ కంఠం తనకు తెలుసు. షానవీన్‌తో, ఒంటరితనంలో, చెట్ల నీడలలో, చిన్ని అలలలో, కలలలో తనను వెంటాడి, బ్రతుకునిండా నిండిపోయిం దది. తనకు శాంతిలేకుండా చేసిందది! జీవితాన్ని కల్లోలమయం చేసిం దది! ఆ కంఠంకోసమే తను నిరంతరం అన్వేషిస్తున్నాడు.

పక్కమీద బోర్లగిలపడి దిండులో తల దాచుకున్నాడు రామనాథం. శరీరమంతా శ్రవణేంద్రియమై పాటను జుబ్బన జూరలుగా గ్రహిస్తున్నది.

"ఎంతసేపయిందండీ వచ్చి? అదేమిటి" అంటూ రాధ భర్త వెన్నుమీద చెయ్యివేసి చూసింది.

"నాన్నోవ్ ! మరేం — నాకేం —" అంటూ ఏదో చెప్పబోయి, నాన్న ముఖంచూసి ఆగిపోయింది సుమి.

"అప్పుడే వచ్చారేం ?"

"బావోలేదు" అన్నాడు రామనాథం.

సుమి నిమ్రతోన చవర్చిస్తూ వెళ్ళిపోయింది.

"మీరొచ్చారని అమ్మాయి చెప్తేనూ -" అని ఆగి, "పోనీ కాఫీ పెట్టనా ?" అన్నది రాధ.

"వొద్దే! నన్నిలా ఉండనీ!"

"పులిక తగిలి కన్ను మూస్తారా ఎక్కడైనా!

హా దేవ్వోరామా! తలకెక్కేను" అంటూ కట్లపీట మంచం దగ్గరికి లాక్కుంది రాధ.

"పిన్నిగారిని అడిగానండీ? అన్ని సరుకులూ ఉన్నాయిట......ముసుగెట్టుకోకండి...మంచి సంగతి చెబుతాను."

రామనాథం భార్యకేసి కళ్ళువిప్పి చూశాడు.

"ఎంచక్కా పాడుతుందండీ ఆవిడ. అష్టపదులన్నీ వొచ్చటగానీ, మరీ ఓ పాటంటే— అదేమిటో చెప్పిందండీ గుర్తు రావడంలేదూ!"

"స్మర సమరోచిత—"అని అందించాడు రామనాథం!

"అవునునుమా!" అన్నది రాధ హాయిగానవ్వి. "ఆ పాటంటే ఆవిడకెంతో ఇష్టమట! పదేపదే అదే పాడుతుంది. "మావారిగ్గూడా ఆ పాటంటే ఇష్టమేనమ్మా! ఓసారొచ్చి కరువుదీరా పాడి పోరాదా?" అన్నాను. అలాగే అంది. ఏమిటి వింటున్నారా, నిద్రపోతున్నారా?" అన్నది రాధ.

"లేదే!" అన్నాడు రామనాథం.

"వినటమా, నిద్రపోవటమా?"

"రెండూ!"

రాధ ఆగి, నిట్టూర్చి పమిటతో చెమట తుడుచుకొంది.

రాత్రికి భోజనానికి రమ్మన్నాను. భర్త వొప్పుకోన్నాడు గానీ, ఆవిడమాత్రం "చూద్దాం" అంటూ చప్పరించేసింది. వస్తుందిలెండి ...... మళ్ళీ కళ్ళు మూస్తు

న్నారు. నా కొంపతియ్యకండి బాబూ, మీకు పుణ్యముం టుంది" అన్నది రాధ ముసుగు లాగేస్తూ.

రామనాథం బద్ధకంగా కదిలి, అనవసరంగా ఆవలించి చిటిక వేశాడు.

"అలా ఏదన్నా కబుర్లాడుతూఉండండి. నేను నిమ్మ రసంపిండి పులిహోర చేస్తాను. ఆవిడ భర్తకు పెందరాడే తినడం అలవాటుట. ఇప్పటినుంచీ కుంపటి రాజేస్తేనేగానీ ..." అంటూ రాధ వెళ్ళిపోయింది.

"మరోసారి" అని నిశ్శబ్దంగా అనుకొన్నాడు రామ నాథం...

దీపాలు పెట్టీపెట్టకముందే రాధ చిరచిరలాడుతూ వచ్చింది.

"ఏమిటి?" అన్నాడు రామనాథం.

"వాళ్లు వెళ్ళిపోయారు" అన్నది రాధ.

"అదేం?" అనగలిగాడు రామనాథం.

"భగవంతుడికి తెలియాలి. మధ్యాహ్నంనుండి ఆవిడ గదిలోనుంచి రానేలేదుట. హఠాత్తుగా మొగుణ్ణిలేపి ప్రయాణమయిందట. శేషగిరన్నయ్యొచ్చేదాకన్నా ఉండ మని పిన్నిగారు పొరుకులాడినా వినిపించుకోలేదు. అదేం మనిషో, అదేం లోకమో?" అన్నది రాధ మెటికలు విరిచి పోసి "అంత ముసలివాణ్ణేసుకొని, ఈ జీబురుచల్లో..."

"ముసలివాడెవరు?"

"మొగుడు"

రామనాథం గోడ కానుకోకపోతే పడిపోయి ఉండే వాడు...

"అదేం? అప్పుడే లేస్తున్నారు? వేపపూత వేసి చారు కాచాను మీకని. దాంతోనన్నా రెండుముద్దలు తినండి మరి! లేకపోతే ప్రాణం మరీ నీరసించిపోతుంది!"

అయిష్టంగా అన్నం కలిపాడు రామనాథం. ముద్ద మింగబోతూ ఆగి "ముసలివాణ్ణెలా చేసుకొందే ఆవిడ ?" అన్నాడు రామనాథం, ముద్దతోబాటు బాధనుగూడా మింగుతూ. "ఆ అవిటికాలి తుమ్మమొద్దుకు అంతకంటె మంచి మొగుడెలా వస్తాడండీ మీదంతా చోద్యం ! అదయినా అదృష్టం ఉండబట్టే, భగవంతుడెందుకో గియ్యబట్టేనూ!"

రామనాథం తేరుకున్నట్లనిపించింది రాధకు.

"మరికొంచెం వడ్డిస్తాను. చారుతో నేభోంచెయ్యండి. ఈపూట మీకు మజ్జిగా గిజ్జిగా జాన్తానై" అంటూనే రాధ వడ్డించేసింది. "నేను బలవంతం చెయ్యకపోతే, ఇంత ఆకలితోనూ పడుకొనేవారేగదా ?"

రామనాథం పలక్కుండానే చెయ్యికడుక్కొని వచ్చేశాడు. ఉదయంనుండీ తనుపడ్డబాధ తలుచుకొని, తనలో తానే నవ్వుకొన్నాడు. ఇన్నిసంవత్సరాల తర్వాతకూడా తనకీ చాదస్తమేమిటనిపించింది. నిజంగా తను అనుకొన్న వ్యక్తేఅయితే, తన్ను చూడటానికి రాకపోవడంలో అర్థం లేదనిపించింది. ఇదెవరో నకిలీమనిషి. తను పొరబడి అనవసరంగా, బాధపడిపోయాడు...

రామనాథం మెల్లిగా తనపెట్టె తెరచి, ఒకోవస్తువునే

కింద పెట్టాడు. అట్టడుగునున్న కాయితం వొత్తిగించి చూశాడు. అరలు వెదికాడు. సొరుగులు వెదికాడు. గుడ్డల మడతల్లో చూశాడు.

"ఏమిటండీ వెదుకుతున్నారు?" అన్నది రాధ వెనగ్గా నుంచుని.

రామనాథం చెమటలు తుడుచుకొంటూ "ఓ చిన్న —" అని ఆగిపోయాడు.

"ఇదేనా?" అంటూ రాధ ఆకుపచ్చరంగు కవరందించింది. "మొన్న వెదుకుతుంటే కనిపించింది. మరేదో అనుకొని చూశాను." నలిగిన చామంతిపూలూ, నీలం గాజుముక్కలూ ఉన్నాయి. అందులో ఉంచుదామనుకొంటూనే, బద్ధకించాను. ఇంద..."

రామనాథం అందుకోలేకపోయాడు.

"నీ దగ్గరేఉంచు రాధా! నువ్వు దాచినంత పదిలంగా, వాటిని నేను దాచలేను" అన్నాడు రామనాథం.

"మధ్యాహ్నం ఆవిణ్ని చూడగానే నాకీ మంచి సంగతి దృష్టికొచ్చింది. ఆవిడకు చామంతిపూలంటే ఎంతో ఇష్టమట. ఇప్పటికీ గుత్తంగా, నీలంరంగుగాజులు తొడుక్కొంటుంది."

రామనాథానికి కనువిప్పయింది. తెరలు తొలగిపోయాయి. ఓ గొప్ప సత్యం అనుభవంలోకొచ్చి, మెదడులో దీపం వెలిగిన అనుభూతిని పొందాడు. కళ్లు మూతలుపడ్డాయి. కనుకొలకుల్లోచేరిన తడి, దీపకాంతికి మిలమిలలాడి చెక్కిళ్ళపై జారి, నేలమీదపడి ఇంకిపోయింది.